

Hotel Pro Forma Dagens kage er en træstamme

Udstilling 1985 - 2015

Af Kim Skjoldager-Nielsen og Daria Kubiak

Vi er opdraget til at skulle forstå. Jeg vil gerne vente med forståelsen til sekundet efter, hjernen er blevet ramt. Underbevidstheden registrerer meget hurtigere end bevidstheden, og jeg bruger alle mine forestillinger på at komme under bevidstheden ned til den rene sansning, til forførelsen. Kroppen erindrer den, men det er meget svært at sætte ord på.¹

Ordene er Kirsten Dehlholms, iscenesætter og kunstnerisk leder af Hotel Pro Forma, og de rammer ganske præcist ned i det, der er kendetegnede for dette performanceteaters æstetiske projekt: en iscenesættelse af tilskuerens sansning og perception, der får alverdens fænomener til at fremstå på ny i deres tindrende nærvær og skønhed, hvorfra de kalder på undren og eftertanke.

Dagens kage

Fra 6.-29. november 2015 blev Hotel Pro Formas 30 år markeret med en udstilling til Kunstforeningen Gl. Strands rum, kurateret og iscenesat af Dehlholm: *Dagens kage er en træstamme*. Den præsenteredes som en udstilling både for kenderen af Hotel Pro Forma og den, der var uden forudsætninger. Det er ikke et retrospektivt overblik med dokumentation og en velordnet historik af værker, med derimod et *indblik* i – eller metaforisk i linje med titlen: et

tværsnit af – Hotel Pro Formas æstetiske virke i form af et helt nyt udstillingsværk fordelt over ni rum på to etager: et værk af værker, eller rettere, en *remediering* af objekter, tekster, fragmenter af billede, video og lyd fra forestillingerne i udstillingsmediet samt ny iscenesættelse, mere end 130 timers performance-oplæsninger af forestillingernes tekster.

I præsentationen af udstillingen kaldes udstillingen *performativ*; men det er ikke bare live-optrædenen, der kvalificerer den til denne betegnelse: det egentlige *clou* ligger i, at den besøgende iscenesættes som sansende og reflekterende performer. Udstillingen kaldes nemlig også en *indstilling*, hvilket nemt kunne overses som et kryptisk indfald, men som i den performative sammenhæng giver mening. Udstillingen vil *indstille* gæsten til at kropsliggøre – og i en vis forstand genopføre – Hotel Pro Formas æstetiske undersøgelse, hvor materialet er performanceteatrets eget virkemodus, egen indstilling til omverdenen, snarere end det er at fremvise dets værker. Således er intentionen også at skabe en *refleksiv* udstilling, der på én gang gennem den besøgendes færden og gøre, sansning og perception, nærvær og eftertanke, reflekterer sin egen tilbliven som udstilling og som re-præsentation af Hotel Pro Formas performative æstetik – som to sider af én og samme bevægelse.

Dette bliver antydet allerede ved indgangen. For foden af trappen, der leder op til udstillingslokalerne, mødes den besøgende af en garderobe. Men det er ikke meningen, at man skal hænge sit overtøj her. Tøjstativet er fyldt op med jakkesæt lavet af *emballage*: farverige og spraglede er de, sammensyede af indpakningsmateriale med japanske

1) Citeret fra Christoffersen, Erik Exe, 2015. "Den u-selvfølgerige sansning". In Erik Exe Christoffersen og Kathrine Winkelhorn (red.), *Skønhedens Hotel. Hotel Pro Forma: Et laboratorium for scenekunst*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 44-45.

skrifttegn og logoer, og pudsigt nok også gedigne danske varemærker som Fuldkorn og Dansukker. Noget så almindeligt som et jakkesæt mærkeværdiggøres og løftes udover sin hverdagslige banalitet. Kun et diskret skilt lader én vide, at jakkesættene stammer fra forestillingen *Monkey Business Class* (1996) og er designede af Anette Meyer. Som kostumerne hænger der som aflagte skaller fra deres performere, ubeskyttet, fristes man nærmest til selv at tage dem på. Kun almindelig museumsetiketette afholder én fra at gøre det.

På førstesalen venter der i det første rum et spejl, der gør én bevidst om éns egen tilstedeværelse og rolle i udstillingen. Fra en stol ved siden af spejlet tildales man i samme nu venligt af en dame i gul dress. Der lægges dog ikke op til samtale, da hun blot kvitterer éns svar med et smil og et nik, for igen at rette opmærksomheden mod sit strikketøj. Man kunne tro det var museumskustoden; men damen er en del af rummets samlede installation. Man omgives af store videoprojektioner på to vægge. Store lydløse scenebilleder af samurai-lignende figurer, der står på stilladser med skiftende krigsvåben, tekster og tegneserieeffekter i japansk *manga*-stil som baggrund. For at høre lydsiden må man gå til rummets midte, sætte sig på en bæk og iføre sig høretelefoner. Kun ved således at tage ophold gennem længere tid og åbne sig overfor billederne, musikken og operasangen, kan man få et indblik i værket, som de stammer fra. Måske opdager man da, at damen, der sidder på forscenen i videoen, strikker og er iført samme gule dress som damen på stolen. Værket har rakt ud imod én på tværs af tid og rum. På væggen fortæller skiltet, at værket er *War Sum Up* (2011).

Udstillingen angiver ikke et kuratorisk system, med hvilket man kan orientere sig. Objekternes kronologi og historik er ikke vigtig; det er relationen mellem dem og den besøgende til gengæld. Hvordan forholder udstillingsobjekterne og gæsten sig til

hinanden? Hvordan henvender objekterne sig til betragteren? Hvordan tages de i øjesyn af gæsten? Hvilke handlinger og associationer aktiveres hos beskueren? Udstillingen bliver i udpræget grad til i mødet med beskueren, og det er afgørende for oplevelsen, hvordan denne forholder og bevæger sig i forhold til det udstillede.

Gennem rum

I et rum hænger store ruller med papirark ned fra væggene påtrykt umådelige mængder tekst. Her kan man læse tekstfragmenter fra en række forestillinger, ofte meget poetiske. Valget af materiale til installationen konkretiserer og sanseliggør Hotel Pro Formas brug af ord – ord i lange baner som kollager eller strømme som i *stream of consciousness*. Oplistingen af teksterne på de uendelige baner skaber glidende overgange mellem dem, og der opstår overraskende spring i sammenstillingerne, ligesom resultatet af den *cut-up* teknik William S. Burroughs brugte. Den effekt forstærkes, idet de besøgende kan trække papiret ud i rummet, og det samler sig i store folder på gulvet. Man kan selv skabe nye overgange ved at lave nye folder. På den måde reproducerer man performativt – men også implicit og måske uvidende – teknikken bag den trykte tekst, et tilfældighedsprincip, der er en del af Hotel Pro Formas æstetik, i den måde den åbner sig for tilskueren som medskaber.

Gennem døren imellem to rum strækker sig en installation af scenografi: en række af oplyste plexiglasplader med farvelagte motiver, der forestiller et gulgrønt bondelandskab under en blågrå himmel. Det er beboet af menneskeskikkelser og dyr. En stor sommerfugl hilser én velkommen. For at tage motiverne i anskuelse må man gå langs med installationen, det totale overblik er ikke muligt. Gør man det, vil man opleve, at motiverne ikke udgør ét stort kontinuerligt billede, men er sammensat af individuelle dele, hvor nabomotiverne ikke helt matcher. Installationen leger med éns blik. Indtrykket skifter med perspektivet: set fra den

Foto: Torben Eskerod

ene ende en sammenhængende horisont, og når man passerer tæt forbi opløses den i detaljer. Scenografien har været anvendt i *Jeg er kun skindød* (2005).

I det tilstødende rum dækkes væggen af lange, smalle fotostater, der danner et galleri af forskellige ansigter og skikkelser – fastfrosne øjeblikke med de performere, der har medvirket gennem årene. Her ses fx en kvinde med åbenstående mund som synes oplyst indefra af et glødende lys. Rensede for forestillingernes kontekst skabes deres nærvær for betragteren alene af fremtoningen. Og ret som man falder hen i at betragte disse ansigter, forstyrres man af et andet lag billeder, som projiceres hen over de stillestående ansigter, denne gang videobilleder med andre ansigter og skikkelser og frem vokser nye figurer, nye mønstre, fremmede og foruroligende; eller de matcher hinandens grundtræk grafisk i en umage fordobling.

Manglen på rammesættende fakta og historik tvinger én til at fortrænge længslen efter forklaringer. Et af udstillingsrummene

er næsten skjult og åbenbarer sig kun for den, der går på opdagelse. Rummet udgør en smal sprække i væggen. En plexiglasrude dækker åbningen. Indersiden af væggen er dækket af grønne planter, bregner, som gror ud i det smalle mellemrum. De står i skarp kontrast til de elektrisk summende installationer og maskiner, der fylder den modsatte væg. Og så opdager man hende: en tynd hvidklædt kvinde dybt inde i mellemrummet! Hun stirrer bedende på én og strækker hænderne frem for sig, som ønskede hun, at man trådte ind til hende og holdt om hende. Eller sådan ser det ud; *som om* hun var dér. Billedet af hende bevæger sig i en svag brise, der strømmer gennem rummet, og det går op for én, at hun er en videoprojektion på et løsthængende lærred – et spøgelse, et åndepust.

På etagen ovenover findes de levende. Da vi træder ind på etagen, ser vi hende med det samme, indrammet af døren: en ung kvinde med flammende udslået rødt hår. Hun står midt i en malet udsigt, til Christiansborg,

trafikken og metrobyggeriet udenfor. Det er et mærkværdigt perspektiv, hun står i, for billedet breder sig ud fra væggen og ud på gulvet under hendes fødder. Det er som for at understrege, at hun tilhører verdenen udenfor. På den mest konkrete måde. Ligesom hendes hverdagstøj gør. Samtidig rækker hun ind i kunstens verden, bliver en del af denne. Et skilt står på gulvet med titlen "Sandbarnet/2007/Tekst/Tahar Ben Jelloun", der angiver forestillingen og tekstens ophav. Med ordene – og blikket rækker hun ud mod betragteren. Hun læser op, og vi bliver og lytter. Som hun står dér, kunne hun være hvem som helst. Som for at sige, at Hotel Pro Formas værker tilhører alle. Alle kan tage dem til sig og blive en del af dem.

Oplæseren kommer én i møde. Objekterne kommer én i møde; de rækker også ud mod betragteren. Den forvandlingsproces, som de besøgende på sin vis har gennemspillet i udstillingen, bliver tydeliggjort i et rum med en samling af rekvisitter fra forestillingen *Den der hvisker lyver* (2012). Her står opstillet på rad og række bl.a. halvgennemtsigtige plastikbokse, som man bruger til opbevaring derhjemme, og kitchede plastikkatte, der kunne være nogens hjembragte souvenirs eller hadegaver. En fordybning i udstillingsbænken fyldt med farvet væske viser sig overraskende at skjule en højtaler. Derfra lyder dæmpet David Bowie og anden 70'er pop. På væggen hænger en blå og grøn-tribet kjole spredt ud som en vifte. Pludselig skifter belysningen i rummet fra normalt lys til UV. Alt forvandles: kjolen, højtaleren, kattene og boksene (der også viser sig at indeholde væske) gløder overvirkeligt, som optændt af en i materialerne iboende ild. Sågar den besøgendes tøj kan komme til live, hvis denne er iført hvidt eller lyse farver. Og man oplever at gå i ét med udstillingen.

De før så banale objekter løftes ud over deres almindelige fremtoning, og måske griber man sig selv i at anskue dem med veneration, som om de var arvegods eller hellige relikvier. En ekstase har grebet én: man spørger ikke længere

som sit hverdagssubjekt, hvad meningen er med at udstille objekterne. Man er, som filosoffen Dorthe Jørgensen ville sige, trådt ud af sig selv (*ek-stasis*) og ser objekterne, ligeledes trådt ud af sig selv, befriet for deres intentionalitet. Objekterne *er*. Beskueren *er*. Sammen *er* de. I dét øjeblik. Det er et befriende moment, der kan bringe én glæde. Nærmest en barnlig glæde. At glædes over tingenes og verdens skønhed. Det skønne, det som bærer sin værdi i sig selv, og som ikke – uden at det betvinges – kan have noget formål udover at være til. Hvad er det for en *indstilling*, som udstillingen vil bibringe den besøgende, om ikke det er indstillingen, der tillader erfaringen af skønhed? Det er den, der med udstillingen synes at være ekstraktet af Hotel Pro Formas performative æstetik: at iscenesætte beskuerens sansning ikke blot for at pirre, men stimulere denne til at reflektere over, hvad det vil sige at være til i denne verden. En verden hvor naturen, menneskene, kunsten, ja alting, alt for ofte gøres til formål for noget andet, end det det er i sig selv. "Vi har brug for flere solopgange i dansk kunst," har Kirsten Dehlholm en gang sagt.

Receptionen

Da forfatterne af denne anmeldelse besøgte udstillingen, var de bevidste om, at de gik ind med forskellige forudsætninger. Daria havde kun set én Hotel Pro Forma forestilling. Kim havde fulgt teatret gennem en lang årrække. Tanken var, at teste intentionen om at skabe en udstilling for både novicen og kenderen. Og det må siges, at det lykkedes for Dehlholm at appellere til begge. For kenderen var det ikke bare gensynsglæden ved scenebilleder, rekvisitter og performere, der bragte fornøjelse, men det at opleve Dehlholm skabe et nyt værk ud af de gamle, som formåede at levendegøre Hotel Pro Formas æstetiske projekt. Det er risikabelt, at iscenesætte en udstilling med et så løst kuratorisk greb, ikke at ville informere og styre den besøgende gennem et narrativ om hendes livsværk. Alligevel var den besøgende ikke

afhængig af at have et kendskab til historikken, æstetikken eller værkerne i Hotellets *œuvre*. For novicen kunne nysgerrigheden og den gradvise *opdagelse* af æstetikken, gennem udforskning af udstillingens iscenesættelsesgreb, i sig selv give et indtryk af, hvordan Hotel Pro Forma arbejder, og hvad dets projekt går ud på. Det krævede naturligvis en villighed til at gå med på legen, at lade sig engagere af objekterne, materialerne og de oplevelsesmuligheder som de frembød.

Kim Skjoldager-Nielsen og Daria Kubiak

Begge doktorander ved Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet. Deres forskningsinteresser ligger henholdsvis indenfor spirituelle erfaringer med iscenesatte begivenheder og strategier for publikumsudvikling.
